

Oblastní galerie Vysočiny v Jihlavě
Komenského 10, 586 01 Jihlava

Zřizovatelem organizace je Kraj Vysočina

UNIVERZUM MAX ŠVABINSKÝ (1873-1962)

Grafické dílo ze sbírky OGV v Jihlavě a KGVU ve Zlíně

termín výstavy: **24. 11. 2023 - 4. 2. 2024**

místo konání: **Oblastní galerie Vysočiny v Jihlavě, Masarykovo náměstí 24**

kurátorka: **Jana Bojanovská** (bojanovska@ogv.cz / 605 221 763)

Max Švabinský patří k významným představitelům generace, která formovala základy moderní umělecké tradice na přelomu 19. a 20. století. V roce 1896 absolvoval pražskou Akademii výtvarných umění u Maxmiliána Pirnera, od jehož novoromantismu se více přiklonil k výchozí obrazové realitě, stále ovšem otevřené ideálním vizím a prostoupené citovým zabarvením. Jeho jedinečná umělecká výpověď krystalizovala v širokém spektru mnoha aktivit. Na straně jedné byl pohlčen soustředěným tvůrčím úsilím na poli malby, kresby, grafiky a monumentální práce v architektuře, na straně druhé neváhal věnovat svůj čas pedagogickému působení nebo literárním počínům. Záhy se etabloval jako vysoce respektovaný umělec, k jehož zásadním dílům náleží obrazové kompozice spojené s uměním symbolismu závěru 19. století. Zatímco v pozdějších letech se autorova volná malba stala spíše příležitostnou, konstantním pilířem jeho tvorby zůstala grafika, která reflektuje souhrn bytostných zkušeností člověka a jeho vztah ke světu, v němž žijeme.

Výběr grafického díla Maxe Švabinského je na výstavě prezentován v tematických celcích, které doprovází vybrané úryvky autorových textů přibližující jeho pevné umělecké i životní postoje. Daný koncept souzní s obsahovou skladbou grafik, které podobně jako umělcova malba podávají svědectví o intenzivním pozorování okolního světa, v němž je objektivní prostoupeno subjektivními prožitky a zkušenostmi. Krajina zpřítomněná nekonečnými scenériemi či velkými oživujícími detaily přírody, se často stává reflexí autorových šťastných chvil strávených v Kozlově a na sklonku života v Chodově u Prahy. Žena zase představuje mocnou inspiraci k hravým proměnám kompozičních a sémantických řešení, v jejichž rámci se objevují komorní smyslné výjevy vedle výpravnějších mytologických scén nebo také dějově exponované parafráze básnických sbírek. Úcta k tradici a historii spojená se silným duchovním aspektem naplno vyznívá v dílech s biblickou tematikou, kterou umělec znovu aktualizoval v pozdní fázi své tvorby, kdy se zabýval monumentálními realizacemi pro pražský Svatovítský chrám. Celou Švabinského tvorbou paralelně prochází díla tvořící moderní koncepci portrétu, v jejímž pojetí je vnější vzhled odpozorován v souladu

s psychologizující sondou do nitra jedince, jak je patrné nejen u nejbližších členů umělcovy rodiny a autoportrétů, ale zároveň i v sérii podobizen předních osobností české kultury.

Dílo Maxe Švabinského na výstavě doplňuje pohled na jeho pedagogický přínos, když v letech 1910 až 1928 vedl na pražské Akademii grafickou školu a výrazně ovlivnil další generace nastupujících umělců. Grafickými listy jsou zde výběrově zastoupeni jeho někdejší studenti, mnozí dnes již sami etablovaní a respektovaní tvůrci, jiní méně známí či pozapomenutí. Všechny exponáty mají svůj původ v uměleckých fondech Krajské galerie výtvarného umění ve Zlíně a Oblastní galerie Vysočiny v Jihlavě a odkrývají tak náhled do jejich sbírkového bohatství v roce, kdy si instituce připomínají významná výročí svého založení. Výstava současně je dalším příspěvkem k cyklu výběrových retrospektiv, kterými se galerie programově zabývá s cílem prezentovat základní hodnoty klíčových představitelů české výtvarné scény konce 19. a počátku 20. století. Galerijní výročí se nadto v letošním roce šťastně spojilo se 150. výročím narození uvedeného umělce.

Pavλίna Pyšná, KGVU ve Zlíně

Životopisná data

- 17. září 1873 – narozen v Kroměříži jako nemanželské dítě Marie Švabinské a Jana Novotného
- 1883 – ve výkladní skříni kroměřížské lékárny vystaveny jeho první práce jako „výtvary zázračného dítěte“
- 1891 – přijat na Akademii výtvarných umění v Praze do školy Maxmiliána Pirnera; členem SVU Mánes
- 1895 – při návštěvě Národopisné výstavy se seznámil s rodinou Vejrychů, jejichž dcera Ela se stala jeho múzou a později první manželkou; začal jezdit do letního sídla Vejrychových v Kozlově, kde vytvořil mnoho svých stěžejních děl
- 1896 – ukončil studia na Akademii
- 1897 – vytvořil první grafiky - portrétní lepty
- 1898-1899 – půlroční pobyt v Paříži
- 1900 – v červnu se oženil s Elou Vejrychovou, svatební cesta do Holandska a Paříže
- 1908 – členem českého odboru kuratoria Moderní galerie v Praze
- 1909 – členem vídeňského uměleckého spolku Hagenbund
- 1910 – jmenován řádným profesorem C. k. akademie umění v Praze na speciální škole pro grafické umění a malířství
- 1911 – získal ocenění od italské vlády za lepty vystavené na Mezinárodní umělecké výstavě v Římě; mladší bratr Ely Rudolf Vejrych přivedl do rodiny Annu Procházkovou
- 1912 – Anně a Rudolfovi Vejrychovým se narodila dcera Zuzana, která se později stala Švabinského adoptivní dcerou a pečovala o jeho odkaz
- 1914 – s manželkou Elou navštívil Itálii
- 1916 – poprvé zvolen rektorem Akademie
- 1917 – zvolen řádným členem České Akademie; první samostatná výstava grafického díla v Hořicích v Podkrkonoší
- 1918 – zakládajícím členem Spolku českých umělců grafiků Hollar
- 1920 – řádným členem Sociétés Nationale des Beaux-Arts v Paříži; poprvé trávil dovolenou s Annou Vejrychovou v Polabí
- 1924 a 1925 – cesty s Annou do Itálie
- 1926 – na Akademii převzal po Vojtěchu Hynaisovi malířskou školu
- 1928 – grafickou školu od něj převzal Tavík František Šimon
- 1932 – svatba s Annou Vejrychovou
- 1939 – opustil profesorské místo na Akademii a byl jmenován čestným profesorem s právem podržet si doživotně ateliér

1942 - 14. dubna zemřela manželka Anna; poprvé strávil část léta v Chodově u Prahy, z jehož přírody čerpal další výtvarné inspirace

10. února 1962 - zemřel v Praze, pochován je na Vyšehradě

V průběhu života byl několikrát poctěn státními vyznamenáními a za svá díla obdržel mnoho cen doma i v zahraničí.